

de Volkskrant

[Voorpagina](#)[Nieuws & Achtergrond](#)[Columns & Opinie](#)[Uitgelicht](#)[Weten](#)

REPORTAGE AFSCHIED LEVENLOOS GEBOREN KINDJES

Nooit meer leven met een weggestopt kindje: 'Je neemt afscheid van verwachtingen'

Ouders nemen steeds vaker de regie in handen bij het afscheid nemen van hun levenloos geboren kind. Een taboe is doorbroken, dankzij een wijziging in de wet. 'Zo'n kindje mocht vroeger niet in gewijde grond worden begraven.'

Bart Dirks 10 september 2019, 5:00

Het girafje High waakt in de urnentuin voor levenloos geboren kindjes in Nieuwkuijk.

In een verscholen hoek van crematorium en uitvaartcentrum Maaslanden in Nieuwkuijk staat een beeld van een beer. 'Pouf' ligt speels op zijn rug te wiebelen, hij houdt zijn achterpoten in de lucht met zijn voorpoten. Hij kijkt uit over een asstrooiveld voor levenloos geboren kindjes. Tweehonderd meter verderop waakt 'High', een stenen giraf, over een urnentuin die erbij hoort.

De knuffelbeer en het speelgoedgirafje, in opdracht van uitvaartcoöperatie Dela gemaakt door beeldend kunstenaar Marjolijn Mandersloot, staan sinds kort op het terrein van het Brabantse uitvaartcentrum. Ze markeren herdenkingsplekken, zoals ze steeds vaker in Nederland te vinden zijn. Het past volgens Dela in de trend om levenloos geboren kinderen 'een zichtbare plek in het leven' te geven.

Volgens de Nederlandse wet mag een zwangerschap tot 24 weken worden afgebroken. Ouders zijn wettelijk verplicht tot een crematie of begrafenis vanaf 24 weken van de zwangerschap, of als een (te vroeg geboren) kind nog 24 uur heeft geleefd. Vaak gebeurt dat via een crematie met andere 'lotgenootjes'. Dat wordt bij crematoria geregeld door de ziekenhuizen: een crematie 'in stilte', zonder familie of ceremonie.

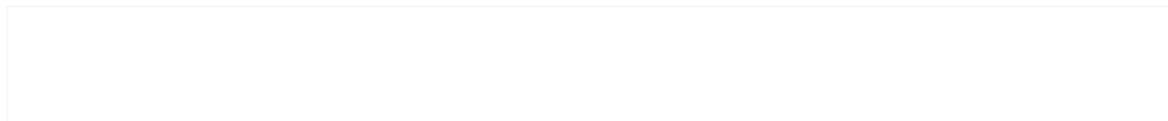
'Maar de laatste jaren wordt steeds vaker individueel afscheid genomen van levenloos geboren kindjes', signaleert uitvaartverzorger Joy Thijssens van Dela. 'Ook als de zwangerschap al na tien of twintig weken is gestopt.'

Beertje Pouf op het asstrooiveld.

Voor aanstaande ouders is het een zware tijd - vaak moeten ze na een slechte uitslag bij een twintigwekenecho snel beslissen tussen een zwaar gehandicapt kind of een abortus. Het is een woord dat, net als miskraam, in de uitvaartbranche liever wordt vermeden. 'Miskraam verhult dat het een kindje is. Het is een onmogelijke keuze', zegt Thijssens.

Belangrijk in het rouwproces is de erkenning van dat verdriet. En juist aan die erkenning ontbrak het in het verleden. Nog maar enkele decennia geleden mochten ouders in een ziekenhuis geen afscheid nemen van een levenloos geboren kind, maar werd het van ze weggehouden - volgens veel artsen was het beter om je er niet emotioneel aan te hechten. De kerk was nog hardvochtiger: als het kindje niet gedoopt was, werd het letterlijk en figuurlijk 'achter de heg gelegd', omdat het niet in de gewijde grond mocht worden begraven.

'Ik ben erbij geweest dat zo'n kindje na veertig jaar werd opgegraven, letterlijk achter de beukenhaag', zegt uitvaartverzorger Thijssens. 'Die mensen hadden het verdriet een leven lang met zich meedragen.'

Die opvattingen over rouw en afscheid zijn inmiddels radicaal veranderd. Het resulteerde in februari in de mogelijkheid om levenloos geboren kinderen te laten registreren in het bevolkingsregister. De wetswijziging kwam er na een petitie aan de Tweede Kamer. Dat de behoefte tot registratie groot is, blijkt wel uit het aantal registraties. In de eerste vier maanden gebeurde

het bijna tienduizend keer. Vaak gaat het om kinderen die al jaren geleden zijn overleden.

Rituelen

‘De registratie haalt het verdriet natuurlijk niet weg, en niet iedereen zal ervoor kiezen’, zegt Miriam van Kreij van Miskraambegeleiding Nederland. Ze helpt ouders die een kind hebben verloren tijdens de zwangerschap. ‘Maar het besef is gegroeid dat het beter is om juist wel afscheid te nemen, met rituelen en aandacht. Ziekenhuizen maken vrijwel standaard een voet- en handafdruk bij voldragen doodgeboren kindjes. Bij prillere zwangerschappen kan dat niet. Dan is het belangrijk om een echofoto mee te geven, ook als het hartje niet meer klopt. Het is een tastbaar aandenken.’

Ook een afscheidsceremonie, samen met familie en vrienden, maakt steeds vaker deel uit van de rouwverwerking, signaleert Van Kreij. ‘Daardoor nemen ouders de regie in handen over het afscheid. Het kindje krijgt misschien een naam, een plek in de sociale omgeving. Daardoor kan je er later nog eens over praten, en is het niet een stil verdriet of zelfs een taboe. Als vroeger een kindje stierf, werd er nooit meer over gesproken. Vaak kreeg het volgende kind dezelfde naam.’

Van Kreij ziet dat de omgang met zwangerschappen ook is veranderd door de invloed van zwangerschapstesten, echo's en de verbeterde medische zorg. 'De focus op zwangerschap en kinderen is veranderd. De wereld lijkt maakbaar, maar hierop heb je toch geen greep.'

Van Kreij waardeert het dat niet alleen huisartsen, verloskundigen en ziekenhuizen meer oog hebben gekregen voor dit onderwerp, maar ook uitvaartondernemingen. Ze telt in Nederland tegen de honderd gedenkplekken. Zo heeft de Haagse begraafplaats Oud Eik en Duinen van Monuta een veldje voor ongebooren kinderen met een monument, een donkere steen met vlinder. Sinds mei van dit jaar staat er een moeder- en-kindbeeld van de Slowaakse beeldhouwer Martin Hudacek, voor alle kinderen die voor hun geboorte zijn overleden. Ouders kunnen hier een keitje neerleggen. Begraafplaats Rustoord in Nijmegen heeft het Monument voor het 'nooit verloren kind'.

Uitvaartverzorger Joy Thijssens van Dela weet hoe moeilijk het is om afscheid te nemen van levenloos geboren kindjes. 'Je weet nog niet zo goed van wie je afscheid neemt. Het kindje heeft nog geen karakter. Je neemt afscheid van verwachtingen.'

Toch heeft zo'n kindje 'een papa en een mama gemaakt', benadrukt ze. 'Als ik een afscheid kom bespreken, condoleer ik niet alleen de mensen, maar ik feliciteer ze ook met de geboorte. Want ook dat is een vorm van erkenning.'

Opbaren in een bakje kraanwater

Voorheen werden zeer vroeg geboren overleden kinderen na de geboorte in een dekentje, kistje of bakje gelegd, maar sinds enkele jaren is de 'watermethode' of 'wateropbaring' in opkomst. De foetus wordt in een bakje kraanwater gelegd. Daardoor neemt het kindje een natuurlijke (foetus)houding aan. Het lichaampje vervormt niet. De huid wordt lichter, ook als het kindje al donker verkleurd was bij de geboorte. Je kunt het kindje aanraken zonder dat het beschadigt.

De methode werd populair nadat verloskundige en huisarts in opleiding Ilona Tiemens-van Putten in 2015 een artikel schreef over haar ervaringen. 'Ik had al twee gezonde kinderen, maar kreeg daarna tot drie keer toe een miskraam: twee keer na 15 weken en de derde keer na 13 weken', vertelt ze. 'Op vakantie in Kreta dacht ik: dit kindje groeit minder hard dan de andere twee. Later bleek het al twee weken te zijn overleden.'

Met haar ervaring als verloskundige wist ze hoe kwetsbaar en slap een veel te vroeg geboren kindje is. Intuïtief besloot ze om het kindje in water te leggen. 'De gynaecoloog was ook verbaasd en moedigde me aan een artikel te schrijven. Ik dacht: we hebben het hier over een bakje water, niet over een revolutionaire vinding.'

Na publicatie bleek dat meer mensen er goede ervaringen mee hadden. Inmiddels wordt 'de watermethode' of 'wateropbaring' in elk ziekenhuis aangeboden. 'Vervolgens heeft ook de uitvaartwereld er lucht van gekregen', zegt Ilona Tiemens.

Ze geeft lezingen en won in oktober 2017 de Yarden Afscheidsprijs. 'Toen ging het helemaal viral.'

[Ze heeft de website watermethode.nl opgezet](#) om ouders informatie te geven. Er staan foto's van wat ze kunnen verwachten. 'Toen ik zelf foto's zocht, was er op internet niets te vinden. Ik merk dat ouders soms bang zijn dat hun baby er eng zou uitzien, daarom durfden ze hun kindje niet te zien na de geboorte.'

Ze is blij dat ze zo veel mensen heeft kunnen helpen. 'Dan zijn die miskramen toch nog ergens goed voor geweest.'

Veel ouders van levenloos geboren kinderen registreren hun kindje bij de burgerlijke stand

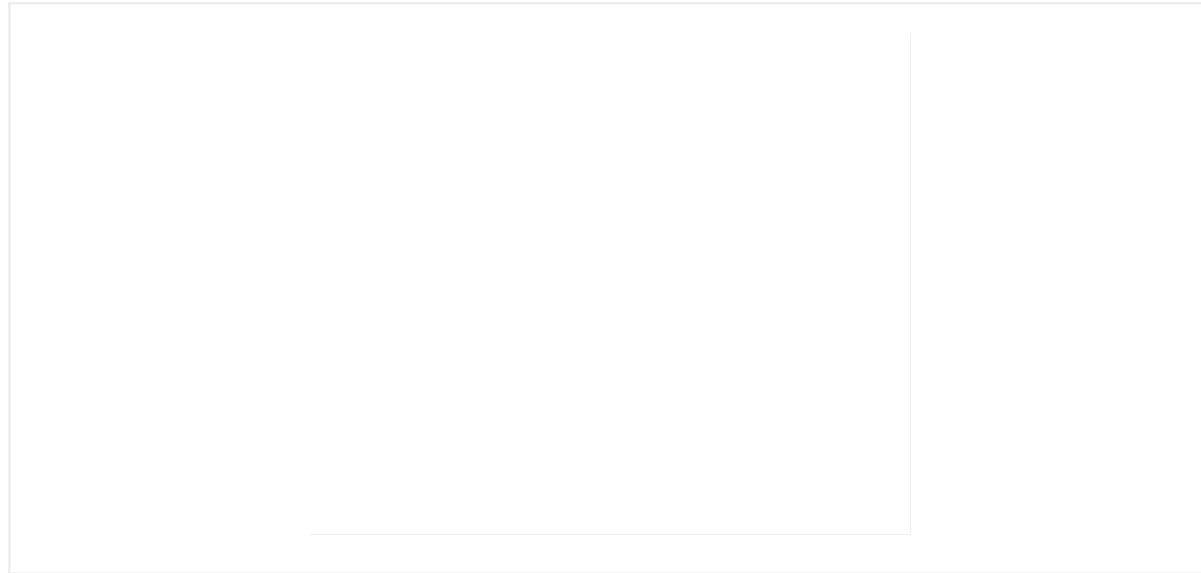
Ouders van levenloos geboren kinderen maken [op grote schaal gebruik](#) van de nieuwe mogelijkheid hun kindje te laten registreren bij de burgerlijke stand. Uitvaartondernemingen signaleren dat ouders vaker kiezen voor een individueel afscheid van kindjes die vroeg in de zwangerschap zijn overleden.

'Ik heb geen oog dichtgedaan.' Nancy Khallady kijkt gespannen naar het afsprakenscherf in de wachtkamer van het gemeentehuis in Lelystad. Tussen haar duim en wijsvinger klemt ze een bonnetje met haar volgnummer: A453. Gekozen product: Verzoek registratie levenloos geboren.' [Dit is de erkenning die ze zocht.](#)

*U kon dit artikel lezen omdat u een **ABONNEMENT** hebt op de Volkskrant*

**MEER OVER MIRIAM VAN KREIJ JOY THIJSSENS SAMENLEVING HUMAN INTEREST
FAMILIE DELA MENSEN WAARDEN BART DIRKS**

Nieuws & Achtergrond

Advertentie van ANWB

**ANWB komt met innovatief
mobiliteitsbeleid**

NIEUWS

MEER >

Historisch lage omzet voor winkels die geen levens- of genotsmiddelen verkopen

'Nooit oud geworden droompaleis' Tuschinski verkozen tot mooiste bioscoop ter wereld

Een houtkachel of open haard, hoe stook je die verantwoord?

Weer nieuwe ontvoering van 300 schoolmeisjes: terreur rukt verder op in Nigeria

Goedkope Nederlandse uitvinding halveert aantal malariabesmettingen

NIEUWS

Staat krijgt gelijk in hoger beroep: avondklok rechtmatig ingevoerd

NIEUWS

Slechts vier op de tien Nederlanders zijn nog te spreken over aanpak corona

BEST GELEZEN

MEER >

NIEUWS

- 1 **Waarom geeft de Belastingdienst een boete zonder waarschuwing?**
- 2 **Staat krijgt gelijk in hoger beroep: avondklok rechtmatig ingevoerd**

MEER NIEUWS & ACHTERGROND

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

[Tip hier onze journalisten](#)

Algemeen

[Contact met de Volkskrant](#)
[Privacystatement](#)
[Abonnementsvoorwaarden](#)
[Gebruiksvoorwaarden](#)
[Cookiebeleid](#)
[Cookie-instellingen](#)
[Colofon](#)

Service

[Klantenservice](#)
[Mijn account](#)
[Vakantieservice](#)
[Adverteren](#)
[Losse verkoop](#)

Meer de Volkskrant

meer de volkskrant

- Abonneren
- Nieuwsbrieven
- Digitale krant
- Webwinkel
- Inclusief
- RSS-feeds
- Facebook
- Twitter
- Android apps
- iOS apps

Navigeer

- Columnisten
- Recensies
- De Volkskeuken
- Archief

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright. Linken kan altijd, eventueel met de intro van het stuk erboven.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.

© 2021 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden